

Megjelen:
hetenként egyszer, Csütörtökön.
A szerkesztő lakása:
„Pestvárosnál“ 6-ik szám alatt.

Előfizetési feltételek:
Egész évre 6 ft. | Félévre 3 ft. | Negyed évre 1 ft. 50 kr.

Hirdetések minden nyelven fölvetnek a kiadó hivatalban. Kérjük az iktatási díjakat az iktatmányokkal együtt legelőbb szerda reggeli 10 óráig beküldeni, mivel azok különben tekintetbe nem vétethetnek.

Hirdetések díjai: a háromhasábos petitsor első hirdetésnél 4 kr., többszörinél 3 kr. Kincstári illeték minden egyes beiktatásért 30 kr.

Kiadóhivatal
Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája Nagy-Beeskereken, hova az előfizetési pénzek és iktatási díjak küldendők.

Megyei rendészetünk.

Midőn ezelőtt néhány évvel a pesti főkapitány s Ribáry osztálytanácsos, a rendészet tanulmányozása végett Angolországba küldettek, e nevezett osztálytanácsos úrnak visszautazása alkalmával szerencsénk volt, a bő tapasztalással bíró férfiával a rendészeti intézményről bővebben értekezni, ki is a többek közt azt mondá: „Utazásomban s a rendészet tanulmányozásában azt tapasztaltam, hogy minél szabadabb az állam, annál rendezettebbnek s szigorubbannak kell a rendészetnek lenni.“

Megdönthetetlen igazság ez, mely annál nyomatékosabb, minthogy ezen alaposan tudományos készülségű tekintélyes férfi, saját tapasztalata alapján mondá ki fenjelt nézetét.

A kormányának még mindeddig nem sikerült az állami rendészetet életbe léptetni, lehet, hogy az országban a Bach-féle zsan-dárismus iránti ellenszenv nem engedte az eszmét előbb megérlelni, a megyék pedig, ha ezen közigazgatási eszközök kezükből kibocsájtják, önkormányzatukon vélték csorbát ejteni.

Hogy pedig a megyei rendészeti intézmény jelenlegi viszonyaink közt, mily fonák, hiányos, késleltető, minden egyöntetűséget nélkülöző, szóval elavult — ele-gendőkép bizonyítja az ország azon általános óhaja, miszerint az állami rendészetet, minél hamarabb kívánja életbe léptetni.

Ezen elavult megyei rendészet Délma-gyarországra nézve, a szegedi királyi biz-tosság működését tette szükségessé. A szegedi bünkrónikából főleg Torontál-megye okulhatott volna, s miután a szegedi biztosság működése megszűnt: az e vidéken annyira veszélyesített közbizton-ság tekintetéből, minden erejével oda kellett volna törekedni, hogy az állami rendőrség hiányában, a megyei akként szerveztessék, hogy ez az államinak leg-alább helyét pótolja.

A megyei rendészeti intézménynél ál-talában véve, az első visszás helyzet a megyei s állami törvényhatóságoknak e téren gyakori érintkezésnél tűnik fel. — Ugyanis pl. a törvényszék valakit befoga-tni vagy pedig üldözni kíván — előbb az alispánt kell megkeresnie aziránt, hogy az üldözésre a nyílt levelet megadván — megyei rendőri közegeit a parancs teljesí-tésére utasítsa. Minthogy a törvényszéknek rendőri közege nincs, természetesen a megyének kell azt megadni — s így a megyei alispánoknak köteleességük, a tör-vényszéki elnökök kérelmére a nyílt le-velet mindenkor megadni s a szükségelt rendőri közegeket rendelkezésre bocsá-tani. Igen hosszas, sőt sok tekintetben ká-rós eljárás is az, midőn egy törvényható-ság ítéletének végrehajtását, egy másik hatóságnak erősebb vagy lanyhább in-tézkedésétől kell feltételezni. — Ha most a törvényszéki elnök s megyei alispáni hivatal a teendőknél megállapodtak — következnek a főbaj: t. i. ki téríti meg a költségeket, a megye-e vagy pedig a kir. törvényszék?

A megye vonakodik ezt megadni, minthogy más hivatalos közeg érdekében működik s erre javadalmazása sincs elő-irányozva: a kir. törvényszék is vonakodik, minthogy az igazságügyi tárca e terhet a belügyi tárczára ruhazza. Ily esetekben csak az illető hatósági főnököknek ész-szerű megállapodása segíthet a dolgon legalább annyiban, hogy eme hiányokból a közügyre tetemesebb kár ne háromljék. E hiányt azonban viszonyaink szűlték, e miatt egyik törvényhatóságot sem lehet hibáztatni s a kérdés megoldását az or-szágyűléstől várjuk, mely úgy hisszük az állami rendőrséget legközelebb életbe fogja léptetni.

A mely bajok orvoslása azonban tö-

lünk függ, azt tennünk, kötelességünknek kell ismerni. E bajok pedig nem mások, mint a torontálmegyei rendőri közegeknek felette hiányos szabályrendelete, mely hi-vatalbeli auctoritás iránti szűkkeblű félté-kenységéből, a rendőrség kezét annyira megkötö, hogy a hivatalbeli szolgálat a közügy érdekében feletté szívened, hiva-talbeli surlódások úgyszólván naponként fordulnak elő a szolgabíróknak a rendőrség feletti önhatalmi rendelkezése miatt; minek a következménye azután az, hogy egyik hivatal a másik irányában csupán vélt hivatalos tekintély csorbítottatás, vagy privat személyeskedések miatt ujjat húzva, a közszolgálat kimondhatlan károkat szenved.

A bajok elszámolásában, hamarjában úgyszólván nem is tudjuk, hol kell tulaj-donképpen kezdenünk, hogy kevésben el-mondjuk azt, melylyel a bizottságot most, midőn az alapszabályok kidolgozásához fog, e visszas intézmény helytelen szá-bályaira figyelmeztessük, valamint az abból folyó visszaéléseket kimutatva, az alapszabályoknak helyesebb irány adassék.

Leghelyesebben cselekszünk, midőn a fenti viszonyból mintegy folyólag, a tár-gyat példával illusztráljuk. Tudjuk ugyanis, midőn a megyei csendőrkapitány arra nézve utasítást kap, hogy valakit üldözzön, előbb a szolgabírói kell megkeresni az-iránt, hogy a szolgabíró s rendelkezé-sére hizott csendlegényekből a szükségelt számot átengedni kegyeskedjék, s ha a szolgabíró ezt megtagadja, a csendőrkapi-tány nyílt levele daczára aztán szépen in-tézkedhetik, hogy futó betyárt vagy zsi-ványt fogjon. Így pl. egy levél fekszik előttünk, melyben egy polgár arról pa-naszkodik, hogy a megyei csendőrkapi-tány egy valaki üldözésére nyílt levelet kapván — a szolgabíró azon ürügy alatt, hogy jelenleg sorozás lévén, a legényre szüksége van, egy csendőrlégeny kiadását megtagadta.

A dolog sürgős lévén, a csendőrkapi-tány saját szakállára egy börtönört vett magához s utnak indult. A tárgyi tény-álladékat nem ismerjük; de, ha a dolog csakugyan úgy áll, minként ezen igen tisztelt polgártársunk írja — roszalá-sunkat kell kifejeznünk, minthogy az ujonczosáznál főleg a megye székhelyén oly rendeltetések nem fordulnak elő, melyek folytán 6 csendlegény jelen-létét az ajtónál kívánják. Továbbá, ne-táni rendőri közegek szükségletére, ké-szen állnak a városi hajduk vagy maga a katonaság; s így kisebb eshetőségek miatt a fontos, szükséges s igen sürgős dolog foganatosítását feláldozni nem szabad. — Ismét egy elő példa arra, ha a csendle-génynek 4—5 parancsnoka, van mi által nemcsak minden főnöknek hivatali tekin-télye csorbítottatik, de gyakran fejességéből a közügy kimondhatlan károkat szenved s a csendőrség egy figyelmetlen csapatra oszlik.

(Folytatása következik.)

APRÓSÁGOK.

X. orvos egy darab idő óta folytonosan a poli-tikával foglalkozik annyira, hogy már unalmassá vált. A multkor egy társaságban valami zöldet állított az országos defecittról, mivel X. urat annyira kizozta sod-rából, hogy ez majd nem goromba kifejezéssel meg-gyözte őt arról, hogy a politika terén nem teremnek számára rózsák.

— Na jól van! mondá az orvos, tehát felhagytok a politikával, de annyit mondhatok, hogy e lemondásom legalább 100 ember életébe fog kerülni.

— Az istenért, ugyan miért kérdé ijedten barátja.
— Mert megbuktam mint politikus, ezentúl ismét az orvosi praksist kellek folytatnom.

A csontikában egy városi pandur hivatalos ór-járásban lévén, egy kapu előtt keservesen jajgató nőt látott állani. Azon kérdésére, hogy mi baja történt, azt válaszolá, hogy férje szerető miatt őt iszonyatosan meg-verte s megvérezte. A férj meghallotta a kedélyes tár-salgást és kiszólt az ablakon:

— Ne hidje az úr, hiszen csak zsebkendőmmel legyintettem meg arcját.

— Igen ám, zokoga a nő, de tudnia kell önnek, hogy férjem mindig a markával szokta az orrát kifújni.

A n.-beeskereki tudakozó intézetben, azt kérdezte e napokban valaki, hogy mennyit kell fizetnie, ha vala-mit meg akar az ember tudni.

Azt válaszolták, hogy egy szakácsné 50, inas 40, s azért ha valamit megmondanak csak 30 krt.

— Na azt szívesen kifizetem ha megmondják, hogy ki most udvarlója a feleségemnek. Ez nem akar vicz lenni, mert ezt megtörtént.

A válasz az volt, hogy ezt lehetetlen evidenciában tartani.

E napokban „Pest városánál“ javában borozgatót egy fiatal ember. Szegény Stévo annyira igénybe volt véve, hogy még rá sem gyújhatott. — Valahogy oda tévedt X. szabómester is. Csodálkozva látta, hogy Kundschaftjának milyen jó kedve van.

— No halja maga, ez már mégis szemtelenség, hogy ön itt iszik és muzsikáltatja magát, fizetni nálam pedig nem akar: Fizetni nem tud, borozni meg eljár.

— Ugyan hadjon békét, felelt a vigadó mosieu, azt láthatja ön, hogy bort iszom, de az istenemre nem, hogy az árát megfizettem volna.

X. kisasszony e napokban a „Fekete gyémantok“ című regényt olvasta, s egy ismerőse azt kérde tőle, hogy ki írta e regényt.

— Ugyan menjen, ne tréfáljon, mondá a művelt hölgyeske, hát nem látja ön, hogy nem írva, de nyom-tatva van.

— Miért vagy oly szomorú, kérde az elleméri sváb szomszédját.

— Képzeld, szamaram megdöglött.

— Vigasztalódjál szomszéd, hiszen minnyajunknak meg kell halnunk!

Pest városánál a pincesz e napokban X. urhoz üdvöven, őt leveless leöntötte. A leöntött úr mérgesen rivalgá rá:

— Marha!
— Bocsanat, mondá hirtelen a pincesz, de a szét-ségben könnyen megesis, hogy egyik a másikához sür-rodik.

Ki lesz a farsangon a legfontosabb ember Nagy-Beeskereken.

— Stévo! Mert mi mindnyájan majd ugy tánczo-lunk, ahogy majd ő húzza. (Szerk.)

Omladina.

Mint értesülünk Majthényi kir. biztos úr ellen az omladinsták demonstrálni akarnak. — A szándék nem egyéb mint az, hogy lakása előtt gyülekezzenek össze, s ott ablakai előtt nyilvánítsák, hogy mennyire kis személynek tartják őt, hogy mennyire keveset hederite-nek intézkedéseire, s végül meg macskamuzsikálják. Nem hisszük, hogy volna ez örült táborban oly szem-telen vakmerő, a ki a hivatalos tekintély rovására ily aljas szerepre vállalkoznék, ha azonban még is, ugy előre megjósolhatjuk, hogy a rend és tisztelet bontó csorda ellen a törvény szigorja a legnagyobb mértékben fog alkalmaztatni. — Hogy ki fogja megbánni, azt majd meg fogja mutatni a következés. Az újvidéki hatóságot éber figyelemre hívjuk fel.

A „Srbski Narod“ azt írja, hogy micsoda embereket fogott Miletics arra össze, a kikkel Stojkovicnak a bizalmi feliratot aláíratta. Ugyan is az aláíró közt van valami Matics Eugen, aki egy bosniai kalugyer Hadzits Lázárnak, aki hazánkban a klastrom számára könyöradamányokat gyűjtött, egy itteni klastromban amint ott halt volna, tőle 70 darab aranyat, 40 darab tallért és 20 fra huzaspénzt ellopott volna. S több ily fajtaából áll az aláírás, hogy mily értéket lehet ennek tulajdonítani, nem kell hozzá kommentár.

Miletics 1873-ban.

Tehát ez is megtörtént. A szerb egy-házközség képviselöte újból van választva. És pedig oly férfiak váltak magukra a nagy felelősséggel járó tisztelet, kik mindenki tiszteletét és bizalmát bírják.

Hogy Ávram úr nem igen bolondul utánuk az igen természetes!

Hogy a szerb értelmiség virágja és becsületes tehető polgárság kész örö-mel fogadta a meghívást, az egyház és a közjó előmozdítása érdekében azon cso-dalkoznunk alig lehet, mert aki tudja az

ott szerepelt sepredék garazdalkodásait s szemtanuja volt az elkövetett sikkasztá-soknak, még ha talán ideje, vagy üzlete nem engedte volna is meg, hogy az egyház vagyona kezelésénél részt vehessen, reá vette, a tarthatlan helyzet, mely helyzetet az elégedetlenek, s munkakerülő proletá-rius had az omladina készítet a józanon gondolkodó polgárság számára.

Ezért nem csoda, ha a nyugalomra vágyó polgár, elhagyta kényelmes tűz-helyét azért, hogy tevékenysége által e viperafaj fogait kiverje.

Hogy a hazafélt polgárainak activa lépése ellen Miletics Ávram és compánis-tája Szubotics, agódiályokat gördített, azt mondanunk sem kell, elég lesz a sok szemtelenségből csak egyet említenünk, midőn a püspököt a „Narod“ című züg-lapban megtámadván, gorombaságai be-vezetése után őt majdnem sirva kéri, „hogy álljon el a reabizott feladat meg-valósításától, nehogy később mint nem-zete árulója bűnhődjék.“ Ezt írta Szubot-ics. Miletics pedig azzal ijezgette a bé-kés polgárokat, hogyha a képviselőseget elég merészek volnának elválni, nem csak hogy nevéket, de minden gyöngéjü-ket pellengérré fogja állítani a „Zasztava“ illetőleg a piszkok tárházában.

Hasztalan volt minden ijesztetés, ké-relem és kiátkozás. Az ernyedetlen püs-pök összehívta a megválasztott 50 kép-viselőt, kik egytől egyik megis jelentek hogy élőszóval is kijelentsék a püspök úr előtt, hogy ők készek őt rögs pályáján egy szívvel és lélekkel támogatni.

Miletics úr, midőn ezekről értesült, dühében egy meszely szilvorummal többet öntött fel a garatra.

A humbug, ámitás és ijesztetés kor-szaka lejárt. Miletics is kimutatta foga fehérét, kimutatta, hogy ő nála nem any-nyira a hazaszeretet, mint a szerepelni vágyás, de első helyen saját önző ösztöne az irányadó.

Hogy mint áll jelenleg az omladina-tábor, arról leginkább az tanuskodik, hogy alig jönnek össze Miletics parancsára egy néhányan, kik Miletics Ávram örült, semmit nem mondó szavait még meghall-gatják. — Ő e néhány politikai örült ho-londot, ígéretek és ijesztetések által birta eddigelé uszály hordozóivá tenni, — de most, miután a szerbgyház vagyonának kezelése a legszigorubbhan kezeltetik, — azt hisszük, hogy Ávram úr gazdája is evaporálni fog, — mert Ávram úr a gazda kéroinek kénytelen leend azt felelni hogy „nema novcze.“

Most micsoda új manevrehez folya-modik Ávram úr. A csajkás kerületben Miletics szeltében azon mesterkedik, hogy a szerb-nemzeti iskolák javára a községek legelőiből több száz hold földet kihalítani, és az egyház nevére bekebelezni törek-szenek; a nélkül, hogy a más felekeze-tüeket ugyanazon község vagyonából aránylagos dotatióban részesíteni hajlan-dók volnának.

Mint értesülünk, Józseffalván 500 hol-dat határoztak el a szerb-nemzeti iskola számára. S miután ilykép a politikai köz-ségek vagyona illetéktelenül nemzetiségi vagyonná változtatnának át, hisszük, hogy a kormány ezt nem fogja szóltanul tűrni, avagy valamennyi helyben lévő hitközsé-get aránylagos segélyezésben részesített.

Szóval Miletics Ávram nagy finanziaer, csak hogy addig jár a korsó a kútra, míg egyszer eltörök. — Ő pártvezér, követők nélkül, mert hogy az ő kétségbe esett proletárius gazdáját pártnak lehetne czi-mezni, azt hisszük, hogy maga Ávram úr, ha követőt mikroscopium nézve is sem hinné el. — Elégedetlenek és munka-kerülő zavarosban akarni halászók vannak mindenféle; de józan és becsületesen gondolkodó szerbet, Ávram úrnak soha

sem sikerülend hálójába keríteni, s velők azt elhárítani, hogy a magyarok ellenséges indulattal viseljenek szerbstvéreink iránt.

A ki azt komolyan állítani merné, az vagy alávaló csaló, vagy tudatlan rossz politikus.

A szerkesztői üdvözlés viszonzása.

Több újvívi üdvözlésére, melyet a „Torontál” szerkesztője meggyón minden rendű olvasóinak ez év első napján nyilvánított, ösztönzőleg kötelességemmel teszi saját egyéni óhajtamhoz képest viszonzásul szintén felsorolni azt: miképpen a legnagyobb érdeme elapnak az, hogy sok egyéb súlyos csapásokat átél, igen a legkétségesebb próbát, az első évi küzdelmet, ma, régi küzdelméről helyet foglalhason irányu laptársai közt. Örvendünk lehet igen is, hogy túltette az első próbaévet, s megmutatta: miszerint nem halva szülött gyermek, hanem jó reményekre jogosító életképes vállalat.

Megmutatta azt is, hogy semmiből alkotni valamit, bár nehéz, de nehezebb egy magyar lapot nálunk megindítani és az első évben bele nem bukni.

Azért örvendek én is oly őszintén a „Torontál” megem szakadt folytatásának küzdelméről; s midőn ezt íme nyilvánosan teszem, kötelességem parancsolja kérni a Mindenható, adjon a bátor szerkesztőnek kitartási erőt, hogy lelkesedéssel és ügyeszeretettel megindított nehéz feladatát vállalatának lankadallan tevékenysége folytán még évek során át örvendhessünk.*

Azonban midőn azt tennem engedje meg a t. szerkesztőség hogy honfűi köteleimhez híven némi virágot illeszthessek fenti örömom koszorújához.

Először óhajtom hogy e lap mielőbb bővített alakban, nagyobb térben s legalább is hetenként két példányban jelenhessen meg; mert ama bajok felsorolására, sebek beheggesztésére és részben rossz természetű tévedések gyökeres kiirtására, mennyi terjedelmes meggyón viszontagságos népsége közt felmerül, ma már egy hetenként egyszer megjelenő lap elégtelenség bizonyult.

Másodszor: hogy anyagi fenállásához a szellemi értékek forrása arányban támogassa nemes feladatát, melynek — fájdalom — vidéki lapjaink hivatásuk betöltésének teendőiben ritkábban örvendhetnek.

Fősúly legyen továbbá fektetve jövőben nem csak „Torontál”, de minden vidéki lapjainkban, beteges, vajudó és részben megmetyezett társadalmi életünknek jobbra fordítható alkotására; legyen közlőnye felkarolója nemcsak politikai, de társadalmi életünknek, hogy fővárosunkból áramlattal szétterjedő hírlapjaink azoknak tiszta forrásaiból meríthessenek minden érdeket kielégítő adatot, abból böngésszék ki a valódi közvélemény hangulatát minden országos érdeki és megoldásra váró kérdésre nézve. Szóval: ha centrális hírlapjaink társadalmi, közművelődési és nemzetgazdasági tekintetben az ország tükrének kívánjuk tartani — elvitáztatlanul szükség van oly vidéki hírlapokra, melyből a valódi országos közvélemény kisu-gározzék; azért rajtunk mulik, hogy olyanná alkossuk „Torontál”unkat, és hogy ez megtörténjék, kicsinye nagyja meggyónk tolforgatóinak sorakozzék ezen általam — és szeretem hinni a szerkesztőségétől is helyesnek tartott ige megtestesítése végett a kitűzött zászló alá, melyre az okuli akarás, haladni vágyás de mindenk felett nemzetgazdaságunk és társadalmunk művelődése, jövőnk biztosítása és anyagi jólétünk

* Igen köszönjük a jó kívánatot, és a megemlékezést ha önköz támogatni fogunk akkor azt hiszem, hogy az eredmény nem fog elmaradni. (Szerk.)

állandó kifejtése van, kell hogy legyen írva. Ne vádoltassunk jóvőre, hogy szakadallan a magas politika fapáripáján nyargalunk, és hogy elvéve a belügyi politikához akkor szözlünk, midőn az események sebes haladásától elgázoltattunk. Ne rovasunk meg azáltal, hogy a Vatikán bonyadalmos ügyeinek terjesztésére több időt szentelünk minthé kiszámíthatatlan kárunkat okozó belvizeink, járattan utaink, sajtó nevelés ügyünk és pangó mezőgazdaságunk tárgyalása, tanulmányozása és javítására.

Igen elhanyagolt mezőgazdaságunk tanulmányozása legyen teendőnk elseje, és tudjuk meg: miszerint a mező gazdaság a megye egyedül éltető ereje a közjólét sarkköve alkotója és képzője egyszersmind előmenetelünk és felvirágzásunk leglényegesebb feltételének; azért: pangó mezőgazdálkodás mellett elsatnyul az anyagi jólét bármely tényezője és mint — fájdalom — megértünk és tapasztaltuk immár földművelő osztályunk elszegényedése miatt nemzeti testünk csontvázra törpült, és minden egyéb osztálya társadalmunknak hervadásnak indul.

Mi a politikai tulkapás ellen kárpótlást nyújthat, ott áll bilincsekbe szorított népnevelésünk árván tartott ügye. Hogy mennyire a kezdetlegesség terén állunk itt, s hogy mily soká akarjuk megérteni az egymásután, és fokonskinti lépcsőzetes menetet, arról elegendő világosan szól kisdéd óvodáink igazán meddő állapota. Hogy mily tényezői ezek a gyümölcsöző népnevelés eredményekben nyilvánuló művének világos példával szólnak Schweicz és Némethon e terén meglepő eredményt felmutató példái; és hol állunk mi ezen lényegben oly fontos népnevelés tényező ágában; mutatja azon eltörpülő körülmény, hogy 132 (ma már 172) [-mértföldet és 200 községet magában foglaló meggyón alig örvend két óvodának, s így tehát minden 66 vonatkozással 86 [-mértföldre és 100 községre esik egy.

Hogy Ujvár, Aurelháza, Egres, Keglevichháza, Vizesda sat. kis lélekszámmal bíró falvaink nélkülözök ezen alapeveldei intézményi bizton életképes embrióját, nem, de igen is fájlatlathatjuk, hogy ne mondjam pirulhatunk, ha azokat egy Nagy-Kikinda, Török-Becse, Nagy-Szent-Miklós, B.-Kömlös, Gyertyámos, Billét és számos lélekben gazdag község kebelében mint- eddig nem képes felmutatni. Beati simplices.

Czivakodó kereskedési ügyeink már más arányt tűnhetnek fel, itt a szám gyarapodás, művelődésünk és erkölcsfejlődésünk hátrányára szól. E szakmában a haladás — jobban növekvés — geometriai arányban észlelhető évről évre, nem lesz csoda, ha bíraskodó személyzetünk ma holnap status gazdaságunk hátrányára megkészszeresül. Itt már beteljesedett a t. szerkesztőség ez évi első számú hirharangjának új évi kívánata: „az ügyvédeknek sok pert.” Noha erre halálom felele a szegény földműves, a szegény földmives tulságos esőbért hálájával; „adatl mondott urram eleget, de nincs benne köszönet.” Napoly akkor volt hanyatlása tetőpontján, midőn a 4 ezret túlhaladó ügyvéddel rendelkezett. Intő példa reánk. Boldog ki más példáján okul!

Ha e lap korlátolt tere határt nem szab szándékunknak úgy a szerkesztő ur engedelméből igénybe veszem hason irányu közlemények nyilvánosítására kivált, midőn fejlődésünk fáján sok a nyerni való galy, addig is érdeklődjék megye közönségünk tüzhelyének felvirágzása iránt jobban, Bismark nagyravágyó törekvésének kapogatózásánál; legyen azon, hogy egyetlen megyei lapunk vidékünkön közművelődési tekintetben buzdító, lelkes tényező legyen, és ha számosan hozunk fejlődésünk oltárára bár kisebb értékű dolgozatot, akkor meggyón kötelességünk. Ezt téve jelt adunk életre valóságunkról, mely társadalmi létünk azon tükrül fog tekintetni; mely egyszersmint a fővárosi lapjaink — örömmel felhasználhatjuk — talajának termékenyítésére szolgáland; a buzgalommal pártfogolt és istápoltt vidéki lapok

száma képes adni egy ország fejlődési menetének helyes irányt. Legyen úgy, Torontál”lal is. Bartók János.

A torontálmezei árvászek 1872. évi kimutatása.

Az 1871. év végével elintézett maradt ügydarabok száma 570, az 1872. évben befolyt 4098, elintézés végett az árvászeki hivatalnoknak kiosztatott 4668. Elintéztetett: befejezett hagyaték 661, gyám gondnoksági ügy 825, felebbezés 10, utalvány a meggyón 189, a községeknek 132; vegyes tárgy ulésből 468, ülésen kívül 2244, összesen 4529. az év végével elintézett maradt 139 ügydarab.

Az árvapénztár pénzforgalmának kimutatása 1871-ik év végével maradt készpénzben 1465.08

Bevétel:	
Az adósok által visszafizetett tőke	6183.41
Kamat	10097.59
Hagyaték vagy egyes örökösök javára befolyt	22743.72
Örzési díjak fejében	664.04
Visszafizetett előleg az árvapénzekből	56.—
Összesen	39745.69

Kiadás:	
121 nagykorúvá vált örökösnek kifizetett tőkében	20225.02
Kamatokban	7210.46
98 árának eltartása, neveltetése s ruházatlása	5471.94
Hagyatéki adósságok fejében	182.41
Kártérítés fejében néhai Abelschauser János hagyatékából, a m. k. temesvári postaigazgatóságának kifizetett	284.59

Letéti díjak és örökösök illetékei fejében a helybeli m. kir. adóhivatalba fizetett	47.17
Temetkezési költség fejében két kis-korú eltemetetésére	66.53
Községeknek, az átvett árvavagyon kiegyenlítésére kifizetett, és pedig Német-Párdány	1181.96
Szerb-Párdány	337.78
Jánosföldnek	2544.96

Három egyének kölcsöntőke fejében kiadott	1800.—
Előleg fejében kifizetett, és pedig: Hadly Döme, megyei főügyésznek az adósok beperlésére	200.—

Keresztury Sándor, központi közgyámának a N.-Párdány, Szerb-Párdány, Jánosföld, Dinyás és Cseba községek árvavagyonának számfejtéséhez	127.08
A megyei főpénztár által annak idején megterítendő kárpitos munkáért Az örzési díjakból kifizetett	7.—

A „Buda-pesti közlöny” megrendelésére az 1872. és 1873. évre A törvénykönyvek beszerzésére	24.40
Spolarich Zs. megyei irnok díjazása január hóra	6.95

Hibácska András hivatalnokának fizetése január s február első felére Czecher Ernő árvászeki gyakornoknak egy és fél havi díjazása fejében	10.—
.	21.—

Összes kiadás 39786.75	37.50
------------------------	-------

Mérleg: A mult 1871 évi december végével maradt 1465 ft. 8 krnyi maradványból esik készpénzben, árvapénzekre 1130 ft. 29 kr. Örszi díjakra: 334 ft. 78 kr.

A bevétel 1872. január 1-től december 31-ik napjáig 39745 ft. 69 kr., összes bevétel 1872. évi december végével 41210 ft. 77 kr.

Az összes kiadás teszen 1872. december végéig 37786 ft. 75 kr. Marad a könyvvezetői napló szerint, 1872-ik évi december végével 1424 ft. 2 kr.

A mostani közigazgatóság.

A mi közigazgatásunk talán egész Európában a legrosszabb. — Meglehet, hogy nincs egészen igazunk, de sok tekintetben magunkévá tessük a „Magyar Politika” t. collegánk nézete itt közigazgatásunkra vonatkozólag, ugyan is: Magyarországnak e mai napig soha sem volt jó közigazgatása.

Ezt mindenki tudja, ki helyes fogalommal bír arról, mit jó közigazgatásnak hívunk.

Magyarországnak voltak hírneves törvénnytudósai — a megyei törvényszékeknek voltak alkalmazva akár hányszor igazságos és képes bírák; — de Magyarország a gyors igazságszolgáltatás áldásait soha, még egy perczig sem élvezte.

Jelen nyilatkozat a multakra vonatkozik; ne tessék ezt a közelebről felállított kir. törvényszékekre érteni; ezek működéséről még igen korán volna ítéletet mondani.

A fölhozott két tény azt bizonyítja, hogy pontos, gyors közigazgatás és igazságszolgáltatás tekintetben az azt megalapító századokon át fönttartó hazai intézményeink, törvényeink nagyon hiányosok voltak.

A neveltség rosz közigazgatásnak, a boszantásig rosz igazságszolgáltatásnak teremője, századokon át fönttartója — kirekesztőleg a magát már 1848. előtt túlt meggyei intézmény volt.

Belátta ezt valahára 1871-ik évben — és jobb későn mint soha — a magyar törvényhozás és a megyei törvényszékek helyett föllállította az első f. kir. törvényszékeket és a megye által választott bírák helyett kinevezett bírák kezébe tette le az igazságszolgáltatást.

Nem tudom megérteni, hogy ugyan ekkor a törvényhozás miért nem szüntette meg a megyei és városi közigazgatási hivatalnokok választását is. In parenthesis legyen mondva, már volt alkalom oly nyilatkozatot is hallani, mely szerint a honvédsztek a századosokig a közhonvédek által lennének választhatók.

Ez egy mákszemmel nem nagyobb, csak károsabb és szembetűnőbb adsurdum, mint a közigazgatási tisztviselőknél választása. Vannak községek, melyekben a disznópásztor a község már nem szegődött, de választja. — Hogy az örökös választások által a nép erkölcsé, becsületessége már is mennyit szenvedett, azt mindenki tudja. Ideje volna tehát ezen uton nem megállni; de arról megtérni.

Ha a törvényhozás a közigazgatási hivatalnokok választását ugyanakkor megszüntette volna, midőn a bírák választását eltörölte, ma éppenséggel egy évvel lennének közelebb, a nálunk elérhető, legjobb közigazgatáshoz.

Nagyon csalódott a törvényhozás, ha azt hitte, hogy a közigazgatási hivatalnokok választásának egyidejű eltörlése fokozta volna azt a mondva csinált ellenzékeskedést, azt a szinlelt elkeseredést, azt a heccet, mely a megyei törvényszékek eltörlésekor mutatkozott. Vagy talán az országgyűlés többségének nem volt kedve ehhez a reformhoz? Vagy annak keresztülvitelére nem volt elég erkölcsi bátorsága?

Akárhogy is, de a baj meg van. Magyarország köztörvényhatóságainak közigazgatása rosz, ezt elismeri, és mi több — ezt hangoztatja minden politikai párt.

Nézetem szerint ezen a hajon gyökeresen csak akképen lehet segíteni:

1. Ha a köztörvényhatóságok közvetlen kormányzása kinevezett és nem választott tisztviselőkre bízatik, ez conditio sine qua non.
2. Ha a köztörvényhatósági közigazgatási tisztviselők elsőtől utolsóig, a törvényhatóság közvetlen kormányzásával megbízott, kinevezett főispán vagy alispán által tett ajánlatra a kormány által nevezetettnek ki. A közigazgatási tisztvi-

TÁRCZA.

Hangya Róza.

(Vége.)

V.

Harmincz évnél több mulhatott azóta, s Róza koros nővé lett. — Akkor egy különös felfedezés történt a havasi telepen. — Ugyan is közel a kunyhóhoz néhány vadász egy nagy hangya bolyból egy borzot akart kiásni, s ez alkalommal az egész hangya boly szétgurult.

Egy koponyát találtak benne, oly simát és fényeset mint az elefántcsont; az egész rikitó fehérségű fogor benne volt, jelöl annak, hogy a koponya még egy erős egészséges fiatal embertől származhatott, azonkívül egy csizma is találtatott, egy benne levő csontlábzárral, s két egyenruha gomb a francia korona N betűvel. A többi testrészek bizonyára már régen a ragadozó állatok által szétzordattak.

A midőn Róza a kapitány eltűnése után a bérczi telepről lejött a két nőcseléd is, kik őt oda kisérék eltávozt a vidékről; az egyik egy távoli szolgálatba lépett, míg a másik egy pör-fuhoz nőül menvén, hasonlóképp messze elköltözött. — Férjhez menetele alkalmával Róza által gazdagon lón megajándékozva. — Ez később özvegy lón s mint éltes nő vissza jött a helységbe.

Halálos ágyán gyontató atyjának elmondá körülményesen a kapitány eltűnését. — Elbárgatták a dolgot, mert több mint 40 év mult el azóta.

A mit kitudakolhattan a következőkben adom elő:

Róza már nehányszor kicsalta a kapitányt a havasi tanyára s így magát már biztosan érezvén, egy alkalommal bor és csóktól felhevülten, s az utnak fáradalmaitól ellikkadva, nyughelyén elaludt. — Beszédéből megértette, hogy ez uttal csak véletlenül szözlött be hozzá, vissza térőben lévén egy más kirándulásból, s itt léte felől senkinek sincs tudomása.

Boszú tervének keresztül vitelére tehát elérkezettnek látta a perczet. — Ajándék és egyéb ígéretekkel biztosította magát a két nőcselédnek — két óriási némernek — segítségéről kik szokva valának szükség esetén a legerősebb bikát is szarvainál megragadni.

Óvatosan megkötözték a kapitány kezeit s lábait, s midőn felébredt, késő volt az ellenállás.

Szilaj gunnyal adá neki Róza tudtára, hogy megérkezett a fizetés napja ama „csalfa éjjelért.”

Hiába esdeklét a kapitányt, hiába emlékeztette szerelmökre, melyet azóta neki ajándékozott, a lehetőségre, hogy következményei lesznek, s ő gyermekének atyját őli meg. . . . Mind hiában, a boszút szomjazó nők először kezeit köztök szoroson egybe feje fölött, s úgy lábait is. Ezután egy rudon, melyet a két hurok alá dugtak, vitték ki áldozatjokat az egy negyed óra távolnyi nagy hangya bolyhoz; itt lábával egy fenőnek alá loggó ágához kötöztetett, feje pedig a hangya bolyba dugatott. . . .

„Ha én k. valék, — így szözlött Róza — s szívem alatt hordom gyermekedet, akkor azt felemésztek a halak mint tégedet e rovarok” s ezzel a három kegyetlen nő távozt a szerencsétlen véghetlen kinok között oda hagyva,

melyek bizonyára több óra hosszan tarthattak míg őt azoktól a halál meg nem szabadítá.

Másnap ismét oda mentek; halva találtak. Orra, szeméi s fülei telve valának hangyákkal. Miután fölvele fordítva volt, guta útsnek kellett bekövetkeznie. — A ki azonban meg-gondolja a fájdalmat a mit egy szembe vagy fulbe hatolt rovar okoz, elképzelheti a kinokat melyeket a szerencsétlennek kiállania kellett, s ha azok csak egy negyed óráig is tartottak.

A holt tetemet leoldották, s a hangya bolyba rejték, s a tapasztalás bizonyítja: hogy a hangyák mesterileg értették a hohér, valamint sirás szerepét teljesíteni.

Valjon Róza anyja lón, s a halas tó lett e gyermekének sirja, úgy mint atyjáé a hangya boly nem lón kitudva. . . . Különféle komor hírek, melyek e felől száryaltak, talán csak bizonytalan vádak és rágalmazások. . . .

Megvallom, hogy nem minden borzadály nélkül, s mégis nagy érdekléssel hagyám el a fogadót, melyben a zavart elméjű Matrona az egykori szép, jelenleg szétzilált „Hangya Rózsát szemléltetém.

A ki annyira képes gyűlölni, hasonló mértékben szerethet is. . . . Ezen arczban a tűznek egész özöne lángolhatott, mielőtt roszakat rommá hamvadt.

Evek multak. sorsom ismét azon tájékba vezetett. . . . Róza hamvait már sir földé, s így lehetséges vala bővebb felvilágosításokat nyerhetni a titokteljes történetről, — azonban csakis egyes töredékeket, egyes nyilatkozatokatban. Utolsó pillantaiban az emlékezetnek egy

gyenge sugara villant fel Rózának elkomorult elméjében.

Kérte, hogy óvják meg testét a hangyák. és halaktól, kik a francziát és gyermekét emészték fel, „s ez jó volna tevé hozzá, mert így fel nem támadhatnak, hogy engem Isten itélő széke előtt vádoljanak, azonban az én szerencsétlen Sebestyénem ez sem fog semmit tudni a Francziáról és gyermekéről, mert azok fel vannak emésztve, nékiek lenn kell maradniok.

* * *

Hogy nem csak Róza volt képes a boszút a kegyetlenségig üzni, s női csábnak mester-ségét czélja kivitelének eszközeül felhasználni tudta, azt a baski tartományokban létemkor tapasztaltam, a hol nekem Eyberben, Biscayában egy vén fogatlan anyoka gunyolva és mosolyogva bizonyítgató, hogy valaha ő is szép volt, s ő és társnői nehányszor a haereticus francia dragonyosokat, kik szép lárvájok s lábacskaikba szerettek, — félre csalták, hogy őket állalok s Cortejosaik (szeretők) által megragadva s megkötözve az olvaszó kemenczékbe, s nem is a lángokba, hanem izzó szénre dobták, a honnét megsülve az eldöghöz vándorlottak, anélkül, hogy ezen eljárás előbb a pokol szakácsának kellett volna teljesíteni.

A midőn kérdésem, hogy miképp boldogulhatot oly könnyen a bizonyára fegyveres dragonyosokkal? azt jegyzé meg: „Csókolodzás közben többnyire leszótták rakni a fegyvereket, s mi avval kezdtük el, ők pedig nem hagyták magokat arra sokáig kéretni. — Most mondá sóhajtozva, nekem nehezebben sikerülne egy ilyen szegény ördögöt körülhálózni.”

